

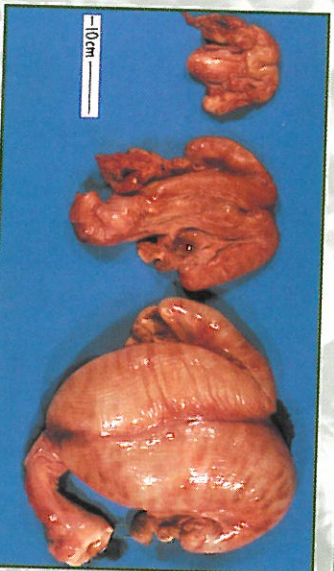

Foto: NINA

Livmorens størrelse

Livmorens størrelse varierer avhengig av om dyret har hatt kalv tidligere og/eller om fosterutviklingen har begynt.

Fra venstre mot høyre ser vi livmor hos elg fra kvige (oktober), ku (oktober) og ku (november). Kvigene har ofte en liten livmor. Variasjonen skyldes hvorvidt de har nådd kjønnsmoden alder eller ikke. En måned etter befruktning er livmorhornene med foster dobbel så tykke som i hviletilstand.

Kritiske punkter ved innsamling av ovarieprøver

1. Vomming

Vær forsiktig når tarmene tas ut. Følg tarmene med hendene slik at bare tarmen kuttes av. Det hjelper lite med fin ovarieprøve hvis et eller begge ovariene er gått tapt allerede under utvomming.

2. Utskjæring av ovarieprøve

Veldig ofte blir eggstokkene skåret vekk sammen med innvolls fett, da ovariene ofte kan forveksles med en fettklump. Finn urinblære og kutt like foran denne. Ta med alt som henger sammen foran denne. En omfangsrik prøve som har begge ovariene intakt er mye mer verdifull enn en reinskåret prøve hvor et eller begge ovariene er borte.

3. Merking av ovarieprøve

Se til at kjeve- og ovarieprøve merkes fra samme kjevelapp. Mangelfull merking, eller forbyting av lapper, skaper i beste fall usikkerhet i resultatene og i verste fall feil konklusjon i resultatene.

4. Innlevering av prøve

Pass på at alle kjeve- og ovarieprøver blir levert på avtalt sted så snart som mulig. Jo lenger tid som går fra prøven blir levert, jo større er sjansen for at prøven blir glemt, spist av hund eller kastet. Kulelever uten ovarier kan ikke fortelle noe om fruktbarhet. Likeledes kan ovarieprøver uten kjevelapper ikke knyttes til kuas alder og vekt. Hvert år får vi inn en del prøver der enten kjeve eller ovarieprøve mangler.

LYKKE TIL OG PÅ FORHÅND TAKKI!

Innsamling av kjønnsorganer hos elgkyr

En praktisk veileder i uttak og sikring av ovarier

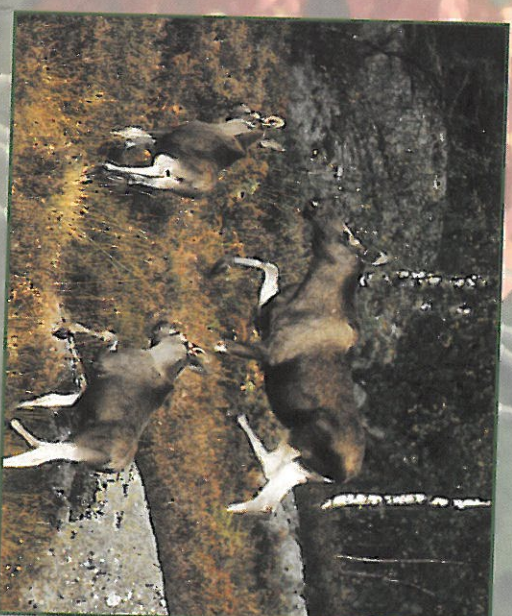

FOTO: Jan Thomassen

Kjønnsorganene hos elgkyr kan avsløre hvor mange kalver hun har hatt og om hun har vært i brunst samme høst.

Foldern er utarbeidet i samarbeid med fylkesmennenes miljøvernmyndigheter de 6 østlige overvåkingsområdene.

Bjørvand & Skarpodde

Fylkesmannen i Vest-Agder
Miljøvernavdelingen
Sørkedals 513, 4605 Kristiansund
Tlf. 38 17 60 00

NINA
NORSK INNSAMLING AV KJØNNSORGANER
Tungstifta 2, 7485 Trondheim
Tlf. 73 80 14 00

Hvor finner man eggstokkene (ovariene)?

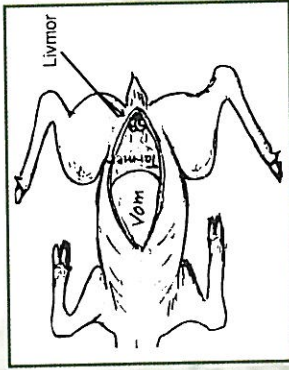
Livmoren med de to eggstokkene hentes ut ved å følge kjønnsorganene innover fra den ytre kjønnsåpningen. Skjeden ligger som et rør like inntil endetarmen. Et stykke

tarmen. Et stykke lenger framme ligger utposning på siden hører med til de i som ovarieprøve. livmora.

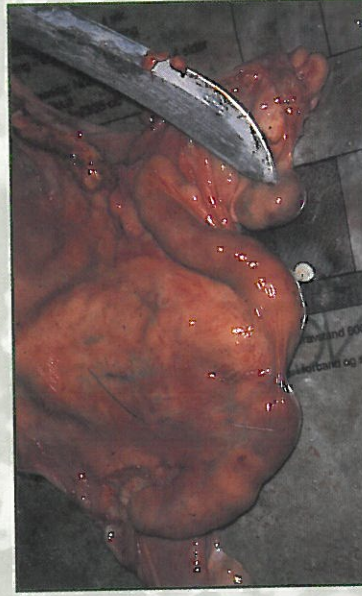
lenger framme ligger urinblæra som en stor utposning på siden. Alt som ligger foran urinblæra høyrer med til de indre kjønnsorganer og skjæres ut som ovarieprøve. Den største delen utgjøres av livmora.

Livmora er i fram-
via ulike hinner

Størrelsen på liv-
Ei kvige som ikke
mindre indre kjø-

tarmen. Et stykke lenger framme ligger urinblæra som en stor utposning på siden. Alt som ligger foran urinblæra hører med til de indre kjønnsorganer og skjæres ut som ovarieprøve. Den største delen utgjøres av livmora.

FOOT 1: Ian Thompson

Livmora er i framkanten delt i to såkalte "horn" som via ulike hinner munner ut i eggstokkene (ovariene).

Størrelsen på livmor og eggstokkene varierer mye. Ei kvige som ikke har kommet i brunst har mye mindre indre kjønnsorganer enn ei voksen ku som har hatt kalv. Eggstokkenes størrelse kan variere fra errestørrelse opp til en stor drue.

Utskjæring av kjønnsorganer

Det anbefales å kutte foran urinblæra og ta med alt foran. Ikke foreta reinskjæring av dette med mindre du er helt sikker på hva du gjør, da selve eggstokkene nesten alltid blir borte ved reinskjæring.

Oppbevaring av kjønnsorganene

Kjønnsorganene må fryses ned så snart som mulig etter slaktning. Husk å merke kjønnsorganene med merkelapp og fyll ut alle feltene på merkelappen. Dersom jaktlaget har eget jaktfelt, navn og nummer, føres navn og nummer for både vald og jaktfelt. Se eksempel på utfyllt merkelapp.

Se eksempel på utykt merkelapp.

[illegible]

Husk: Samme kjøvelapp for kjøven! Begge prøvene må kunne analyseres for at materialet skal ha en verdi. Råttne prøver blir ikke analysert.